

Dr hab. med. Aleksandra Dańczak-Pazdrowska
Katedra i Klinika Dermatologii
Uniwersytet Medyczny im. K. Marcinkowskiego
ul. Przybyszewskiego 49
60-355 Poznań

Poznań, 15.04.2015

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej lekarz Karoliny Mędrak

pt. „*Opracowanie i walidacja metod pomiaru nasilenia świądu*”

Medycyna oparta na dowodach, umożliwiającą wybór najwłaściwszych procedur terapeutycznych, wymaga aby badania naukowe prowadzone były nie tylko z należytą starannością, ale także z wykorzystaniem wiarygodnych i obiektywnych metod pomiaru. Niekiedy to właśnie dobór tych ostatnich dostarcza badaczom największych wyzwań. Jest to szczególnie trudne gdy na warsztat bierze się subiektywne odczucia pacjenta, nie poddające się klasycznym pomiarom. Taką sytuacją w dermatologii jest świąd, będący niezmiernie nieprzyjemnym doznaniem, mogącym w skrajnych przypadkach prowadzić nawet do samobójstwa. Dodatkowo niejednorodna patogeneza świądu, obejmująca zarówno schodzenia pierwotnie skórne, jak i neurologiczne, psychiatryczne czy internistyczne, powoduje że jest to zjawisko stawiające przed badaczem duże wyzwanie. Należy podkreślić, że jak dotąd brak jest jedności, tak wśród klinicystów, jak i naukowców, w jaki sposób wiarygodnie, obiektywnie i powtarzalnie zjawisko to opisać. Dlatego też uważam, że Doktorantka zaproponowała temat ambitny i ważny zarówno pod względem poznawczym, jak i praktycznym.

Materiałem źródłowym do opracowania niniejszej recenzji jest opracowany maszynopis dysertacji doktorskiej pt. „*Opracowanie i walidacja metod pomiaru nasilenia świądu*” obejmujący 150 stron, w tym 28 zestawień tabelarycznych, 45 rycin i 210 pozycji piśmiennictwa. Praca została napisana w strukturze numerowanych rozdziałów typowych dla rozpraw doktorskich: zawiera wstęp, założenia i cele pracy, materiał i metody, wyniki, dyskusję, wnioski i streszczenia w języku polskim i angielskim. Dodatkowo w maszynopisie

zawarto spis użytych skrótów oraz załączniki prezentujące wykorzystywane w trakcie badań kwestionariusze.

Wstęp rozprawy doktorskiej, składający się z kilku rozdziałów, płynnie i konsekwentnie wprowadza czytelnika w problematykę świądu począwszy do jego definicji, poprzez klasyfikację, aż po patogenezę. Następnie Doktorantka przedstawia metody pomiaru świądu i podstawowe zagadnienia psychometryczne. Oba rozdziały są elementem niezbędnym do zrozumienia całej dysertacji doktorskiej. Ta część pracy kończy się postawieniem określonych założeń i celów pracy, które stanowią logiczne zakończenie wstępu i obejmują: stworzenie polskiej wersji językowej wskaźnika korzyści dla pacjenta – w wersji dla świądu na podstawie oryginalnej anglojęzycznej skali *Patient Benefit Index – Pruritus*, kwestionariusza służącego do oceny skuteczności i korzyści uzyskiwanych podczas terapii przeciwświądowych pacjentów ze świądem przewlekłym; dokonanie oceny wiarygodności i rzetelności wizualnej skali analogowej, szacunkowej skali numerycznej i szacunkowej skali werbalnej – skal najpowszechniej używanych do oceny nasilenia świądu; wyznaczenie wartości minimalnej istotnej klinicznie różnicy dla wizualnej skali analogowej i szacunkowej skali numerycznej. Uważam, że koncepcja pracy została napisana właściwie a cele pracy są czytelne i pokazują jaki będzie kierunek poszukiwań Autorki. Całość rozdziału dowodzi umiejętności planowania badań przez lekarz Karolinę Mędrak.

Grupy badane w części dotyczącej walidacji polskiej wersji językowej wskaźnika korzyści dla pacjenta – w wersji dla świądu obejmowały 43 pacjentów ze schorzeniami dermatologicznymi przebiegającymi ze świądem, w części dotyczącej oceny wizualnej skali analogowej, szacunkowej skali numerycznej i szacunkowej skali werbalnej 237 pacjentów z chorobami skóry, którym towarzyszył przewlekły świąd. Przeprowadzone badanie miało charakter dwuetapowy. W pierwszym etapie materiałem do badań była anglojęzyczna wersja kwestionariusza wskaźnika korzyści dla pacjenta – w wersji dla świądu, którą poddano tłumaczeniu zgodnie z międzynarodowymi zasadami. W drugim etapie posługiwano się wizualną skalą analogową, szacunkową skalą numeryczną, szacunkową skalą werbalną, formularzem oceny nasilenia świądu, wskaźnikiem wpływu dolegliwości skórnych na jakość życia, szpitalną skalą lęku i depresji oraz uprzednio zwalidowaną polskojęzyczną wersją wskaźnika korzyści dla pacjenta – w wersji dla świądu. Dodatkowo w oparciu o samodzielnie sporządzoną ankietę zebrano dane demograficzne. Wszystkie uzyskane wyniki poddano rzetelnej analizie statystycznej. Narzędzia badawcze dobrane zostały

prawidłowo i pozwalają w pełni zrealizować założone cele pracy, co świadczy o dobrym przygotowaniu Autorki do przeprowadzenia planowanych badań.

Wyniki badań przedstawione zostały w formie opisowej, tabelarycznej i na rycinach. W wyniku wieloetapowego procesu powstała polska wersja językowa kwestionariusza wskaźnika korzyści dla pacjenta – w wersji dla świadu. Kwestionariusz poddano walidacji uzyskując gotowe do użycia przez pacjentów polskojęzycznych narzędzie badawcze cechujące się dobrymi wartościami psychometrycznymi. W drugim etapie badania potwierdzono wiarygodność i rzetelność wizualnej skali analogowej, szacunkowej skali numerycznej, szacunkowej skali werbalnej w ocenie nasilenia świadu, wykazując również wysoką korelację wyników uzyskiwanych za pomocą wymienionych narzędzi. Wyznaczono przedziały dla wizualnej skali analogowej i szacunkowej skali numerycznej odpowiadające łagodnemu, umiarkowanemu, silnemu i bardzo silnemu świadowi. Oszacowano także minimalną klinicznie istotną różnicę dla wizualnej skali analogowej i szacunkowej skali numerycznej. Podsumowując, ta część dysertacji doktorskiej przedstawiona została w sposób syntetyczny, przemyślany i konsekwentny zarówno pod względem merytorycznym jak i graficznym. Pozyskane wyniki w pełni odpowiadają założonym przed Doktorantką celom badawczym.

Autorka na 15 stronach przedstawiła dyskusję, która dowodzi jej gruntownej wiedzy w zakresie prowadzonych badań oraz umiejętności krytycznej interpretacji wyników własnych w świetle doniesień literaturowych. Zagadnienia prezentowane są przejrzysto. Należy podkreślić, że efekty pracy są bardzo praktyczne, gdyż doprowadziły do stworzenia pierwszego znormalizowanego, rzetelnego i sprawdzonego narzędzia polskojęzycznego umożliwiającego ocenę korzyści podczas leczenia świadu. Całość pozyskanych danych pozwala na stworzenie schematu oceny świadu cechującego się dużą wiarygodnością, obiektywizmem i powtarzalnością.

Rozprawę wieńczą wnioski o charakterze opisowym, które wypływają bezpośrednio z badań własnych Doktorantki i wyczerpująco odpowiadają na określone założenia i cele pracy.

Piśmiennictwo rozprawy jest bogate i obejmuje 210 trafnie wyselekcjonowanych pozycji, z czego znakomita większość dotyczy aktualnego piśmiennictwa zagranicznego.

W trakcie lektury, z obowiązku recenzenta, zwróciłam jednak uwagę na drobne potknięcie: w rozdziale „Wyniki” podpunkt 5.1.1. „Stworzenie polskiej wersji PBI-P” jest w istocie streszczeniem podpunktu 4.2.2. „Proces opracowania i walidacji polskiej wersji Wskaźnika korzyści dla pacjenta w wersji dla świądu” umieszczonego w rozdziale „Materiał i metody”. Być może w podrozdziale 5.1.1. należałoby umieścić zawartość załącznika 1. czyli polską wersję wskaźnika korzyści dla pacjenta - wersja dla świądu, bo jest to realny wynik pracy.

Ponadto nasunęło mi się kilka uwag natury redakcyjnej, które przekazałam bezpośrednio Doktorantce. Żadne z powyższych w najmniejszy sposób nie wpływają na merytoryczną wartość pracy.

Reasumując, rozprawa doktorska lekarz Karoliny Mędrak pt. *„Opracowanie i walidacja metod pomiaru nasilenia świądu”* jest bardzo ważnym opracowaniem w kontekście rozwoju nowych opcji badawczych, które daje do dyspozycji zarówno lekarzom praktykom, jak i badaczom gotowe narzędzia służące ocenie i opisowi tak wymagającego zjawiska jakim jest świąd. Pracę cechuje przejrzystość układu, przemyślany plan badania, duża rzetelność w prezentowaniu wyników oraz logiczna ich analiza. Należy jednocześnie podkreślić, że Autorka wykazała się ogromną starannością w przygotowaniu manuskryptu i zachowała dużą dbałość o estetykę wyrażanych myśli i poprawność językową. Praca stanowi samodzielne rozwiązanie problemu naukowego i dokumentuje, że Doktorantka posiadała odpowiednie umiejętności i jest przygotowana do prowadzenia prac badawczych. Uważam, że rozprawa w całej rozciągłości spełnia kryteria jakości określone w ustawie o tytułach i stopniach naukowych.

Z pełnym przekonaniem wnioskuję zatem do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Kształcenia Podyplomowego Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wysoka merytoryczna ocena rozprawy oraz rzetelność analizy skłaniają mnie również do wystąpienia z wnioskiem do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Kształcenia Podyplomowego Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu o wyróżnienie rozprawy doktorskiej lekarz Karoliny Mędrak.

dr hab. n. med. Aleksandra Dończak-Pardrowska
specjalista dermatologii i wenerologii
tel. kom. 602 16 83 60
7 3 9 0 1 8 3